

ellemés jell e m bájaival, hanem a tunikok, pufferek, dudorok, rüszk, szalagok és csokrok halma, még a statukarig felérő bóbítós fejekkel, s az üstökös csillogó által is megirigyelhető hosszú uszályokkal ékeskednek.

Ezek költészete az, hogy:

„Nem a kecses alak, nem a külső kellem,
Mi: nüt bees sse tesz, hanem a szép jellem.
Ily nő már e földön alkot mennyországot,
Buddogtva a ban férjét és családot.”

Ezek az „utilitarismus” elvének hódolói, kik ha már cifra butor kell, vásárolnak hasznosabb cifra butort, s a női hivatal németül teendőre helyettesítnek majd egy szakácsnét s így aztán csak leörlik az életet.

Azon kérdés merül fel, hogy hát mikor nőstüljön meg tulajdonképp az ember? vagy meddig nem nevezhetik rágalom nélkül aggligénynek a fiatal embert? E kérdés után mindjárt gondolhatunk Aristótelesnek Ethikájára, vagy Luthernek házassági beszédeire. En egyiket sem fogadom el. Luther tanácsát nem fogadhatom el azért, mert 20 éves korában még „kiskorú” az ember, s törvényeink szerint a kiskorúak két krajcárig erő terhes szerződést sem köthetnek; még egy öt krajcáros egyszerű pertükben sem képviselhetik magukat a bíróság előtt, nevétkben nem perelhetnek, és mikép kötelezhetnének magukat helyesen ez öt krajcárnál millioszorta fontosabb, egész életükre kiható oly ügyre, hol komoly férfívá lesz a gondtalan ifjú, s családalkotóvá az ábrándozó szűz, mikép kötelezhetnének magukat anélkül, hogy a könnyelmű házasság vadját magukra ne vonnák?

De Aristótelessel sem tarthatok, mert -- mint mondani szokták -- az ember vénül, s netáni gyermekei még kiskorukban mások terhére maradhatnak hátra, csaknem legézszerűbb közeputat tart e tekintetben a magyar főváros Budapest, hol a statisztikai adatok szerint a fiatalok átlag 31 évtk előtt, a hajdanok pedig 26 éves koruk előtt nem szöktak házassulni. E korszak előtt nőstül, igen sokan élethivatása teszi csaknem lehetetlenné, főleg tudományok pályán haladó ifjaknak. Hanem már 31--35 éves koráig megnövelni oly hivatása az embernek, melyet rendeltetés, társadalmi állása s egész élete parancsológ szab elő. Mert ugyanis az ember rajonghat, fiatalodit játszhat bár soká az u. n. hosszas Kurmacher, de egyszerre lelke befárad, s csak egyedülállítja magát az életben, hol senki hozzátartozójának nem nevezhet; mint magára hagyott fa, elcsenevész az életben, s ha már titni kezd a végóra, a körülte állók nem azért vannak, hogy visszaadják az életnek, hanem, mint éhes hollók, az észre nem vehető elcsajátítások, s a mentől hamarabb óhajtot hagyaték tárgyalásokra irányozzák fókentetüket. Ugy, hogy látva ezt az ember, önként felkiált a költővel:

„Áldja istent, kit istene megáldott,
Áldván neki meleg hajlékot s családot.”

Mennyire különbözik ettől azon férfi, ki egy családapának nevezheti magát! egy oly családtyának, ki a napi küzdelmek és lánykodások után édes otthon talál. Azt mondja egy író, hogy „az emberi nem fontoson tükélyesbülése csak nevelés által, ez pedig egyedül a családi életben, vagyis a kölcsönös hajlamok és bensőségi odaadás kötelekeivel egy máshoz fűzött egyéneknek szorosabb és állandó körében érhető el. Miért a teremtő az ember szívében a feláldozó szeretet és legnemesebb érzületet azon nagy kincsét rakta le, mely karöltve hatalmas ösztönökkel az embert mint eszes lényt képessé teszi ezen állandó, tartós és legbensőbb viszony keletkezésére és maga a családi körnek megalapítására. A házasság iflyormán alapja a családnak, tárháza az emberi nem erkölcsös s szellemi művelődésének, alapja a társadalom s államnak, a mennyiben az első benyomások, a törvény és jogrend iránti tisztelet a családi körben szerzetnek.”

„A házasság végre maguk a házas felekre nézve folytonos nemesbülésre való ösztönzés, valamint a számtalan megpróbáltatások által gyakorlati iskola az ön-zéstelen odaadás és viszonyos önmegtagadásban való nemes versenyzésre.” Mind oly tulajdonságai a házasságnak, hogy méltán nevezhetem azt fennebb „az emberiség legrágább kincsének”, s hogy ezen nagy kincsével épen az emberiség a leggyakrabban visszaélt.

Hogy minő orvoslást kereshet a megcsalott szerelmes, minő jogai és kötelekeiségei vannak a házas feleknek egymás iránt, gyermekeik és vagyonuk tekintetében; szóval: a házasság jogi oldalát s az a körül tett különböző törvényhozási működéseket fejtegetnem most nem feladatam, (talán egy más felolvasás alkal-mával) de megomlindónok tartom, hogy ilyen sokan az állam által akarták és akarják házasságra készíteni az arra már megérett fiatalokat. Felelek ezek, hogy a házasság lényegében véne nem jogi, hanem természeti és erkölcsi viszony, hol kivéve kevés jogi oldalát -- az állam vajmi keveset tehet.

Az állam nem állíthat minden csirkefogó mellé egy rendőrkapitányt, ki a kávéházi türes léhaságotól visszatartóztatassa; nem állíthat mindenki mellé erkölcs-tanítókat, kik unton a házasság szentségét praelegálják és nem állíthat főleg vadászokat, hogy ama táncestélyről említett nevezetes kisasszonyok fejéből azon furesa bogarakat kiűzni -- hajtóvadászokat rendezzenek.

A társadalom az, mely a szociális betegségeket szűli, s a társadalom az, mely azokat orvosolhatja is. S ha a társadalom egyénei közelébb simulnak egymáshoz, hol egymást inkább megértik, s egymás gyarlóságait mérlegelve, azokból kölcsönösön engednek egymásnak, az orvoslás nem is lesz nehéz. Ily unton együtt egy nemzet -- vagy jobban mondva: egy nagy társadalmi családot alkotnak, melynek ke-zetésben megtanulják s szívök mélyébe oltják a szűkebb családi

kör erőneit, melyre a nagy világba bocsájtott ifjú szívvel emlékezik Petőfivel:

„Miód az ősi házak külsőben
A bucsú tördelt hangját rebegém?
S a jó anyának áldó végsza-át
A szellők régen szeretehörzák.”

Dr. Álbu Mózes.

A felolvasó-egylet f. hó 18-iki estélye.

A felolvasó-egylet vasárnap estélyén szavallta Barabás Emilia k. a. Tóth Kálmán „Gyöngyvirág” című versét. A kisasszony sikerült szavallatát megdéljeneztetett s virágcsokrokkal tiszteltetett meg.

Felolvasott dr. Álbu Mózes ur az „örök-ifjak” vagy „aggregácyonok”ról. E nagy gondal-összeállított értekezést mai számunk hozza. Felolvasó ur többször megdéljeneztetett.

Végül Csinádi Lajos ur szavallta Zalár „Zizim” című költeményét teljesen átérzetten. Közönségünk Csinádi Lajos urat szép és sikerült szavallatáért megdéljenezte.

Közönség igen gyér vett ez estélyen részt, jól-lehet ez estély jövedelme a Sztgyörgyön felállítandó fondó javára volt szánuva. Nem tudjuk, minek tulajdonítsuk e közönyt, annyit azonban előre is jelezhetünk, ha közönségünk kelő és megérdemelt pártfogás-ban nem részesíti az egyletet, mely minden haszonra tekintet nélkül, egyedül a közjó előmozdítását tűzte ki célul, -- aligha ez egylet ki fogja magát tenni annak, hogy előadásait csak pár egyéntől látva látogtva. Hiszünk, -- miután ez egylet élete városunk közvetlen érdeke -- méltó pártfogásban fog ezentul részesíttetni.

Ez estély bevételé 13 frt 90 kr, melyet a kiadások majdnem fölemésztek.

Napjainkról.

K-Vásárhely, márciusbó.

Egyhangy életünket a „közművelődési egyesület” előadásai fűszerezik. Ily kedélyes este volt a Tóth Ede halála emlékeztető rendezett felolvasási estély. Szép, könnyű, folyékony irályu alkalmi felolvasást tartott Harmath Domokos ur, kinek fáradsítalan buzgalma, tevékenysége s kitaratásának köszönhetjük e mulatott és egyaránt oktató estélyt.

Petőfy „A hazáról” költeményét szavallta Milec Mari k. a. kelő átérzéssel, szép, helyes hangléjtéssel. „Még valami a nőkről” felolvasa ifj. Kovács Dániel ur; érdekes, gyönyörű, kerekded, kis mű, előadása igen szép. Ez estély díszé volt Harmath Domokosné urnó szavallata: „Az utolsó alamizsna” Petőfytől, és a nagyreményű kis (hét éves) Harmath Jenő előadása: „Szepteg szeggyel”. -- A szavalló urnó, kit van szerencsénk ismerni a szini szakosztályi működéseiről, a legjobb női működő erők közé tartozik, ezzel eleget mondtunk; tőle csakis jót, sikerülttel várhatunk. Meglepető volt s a közönség elismerését méltón kiérdemlé a kis Jenő szavallata; így s taps!

Ezt követé a f. hó 11-iki felolvasási estély.

Szentpétery M. k. a. szavallta „A koldusszöszny”-t Szász Károlytól. Hangléjtése szabályos, előadása megnyerő. Ohajjukt a kisasszonyt többször hallani. Kedélyesen mulatott volt ifj. Dobay János ur előadása: „A bajusz” Arany Jánostól. Oly eredetileg, mintegy elbeszélés alakjában költeményét előadni csak oly gyakorlott szavalló tud, mint az előadó ur. Helyi gyakorló orvos doctor Rainer Dániel ur tartott felolvasást „Az egészségéről” általánban. A tárgy, mennyire rövid időre szánt előadás tárgya lehet, kimerítőleg lön tárgyalva. Irályu könnyű, folyékony, előadása kedves, nyájasan megnyerő és oktató. Ujána Vasady tanár ur olvasott fel a Cserey-féle „Székely nemzeti muzeumról”. Tiszta honfűni érzelem, lelkesültség a szent ügy érdekeiben, mely mind csinos irályu, mind előadásán átvonul. Oly lelkesülten, emeltbáb hangon emlékezték meg a tisztelet tanár ur a helyi szabadságharcosokról, hogy mindenkiök feltűnt s mindnyájunkat meghatották köz-tiszteletben álló agy Tóth Samu bácsinak könyei. -- Ó Bem tábornok legerélyesebb harcosa volt, tép-rancsnok Brassóban s parancsnoka, védője a fellegrá-
nak ugyanott. Elérzékenyülten vevő kezei közé a Bem apó érdemjelét; igen könyezni, de szólni nem tudott a szabadság elagott hőse.

A március 15-iki emlékünnepey követé a 11-iki felolvasási estélyt.

Telt ház, szépszámu közönség. Láttuk itt polgáraink előkelőbbjeit is, kiket az ily előadások ony ritka látni, hogy már megcsókolták szemeink őket nem keresni. Ez ünnepeyűt ugyilázást megérték s megmu-tatták, hogy el köblökben a honfűni kegyelet. A kézi-vásárhelyiek jó, derék hazafiak voltak a multban, azok a jelenben is. Vasady tanár ur „Március 15 ről” tartott értekezést. Felemlité e nap jelentőségét, történelmi fontosságát. Mély csend, illetőség, mellyel a közönség felolvasást halgatá, -- mig annak végén „djen!” s szólni nem akará taps valának a tanár ur fáradozásainak elismerő jutalma. Ki kell emelnünk Székely Jánosné, szül. Ince Sarolta urnót, kit az irodalom terén felmutatott működéseiről ismerünk. Ez alkalommal „Magyar világ” című saját költeményét szavallá el. Előadása oly kedves, meglepő, nyájias, természetű, hangléjtése s hangsúlyozása oly sikerült, mint azt egy szellemes, művelt nőől, ki saját művét adja elő, csak várunk lehet. Virágcsokrokkal halmozák el. Ohajjunkt, legyenek e virágok s élénk tapok elegendők a nagyrabcsült urnót többszörös fellépésre

mindítani; mi mindig legnagyobb szerencsénknek, élveztünknek tartandjuk előadásán gyönyörködni. Több-szörös kísérlet, az elfoglaltságot ó nagysága majd le-gyözi. Nem hiba ez; a legnagyobb szösznokok első szavallatai sem voltak mentek az elfoglaltságtól. A közönség némelyikének magaviselete is elegendő arra, hogy az előadót zavarba hozza. Erről hallgass krónikaf! „Dajjanichné arcképe előtt” Tóth Kálmántól szavallatott még ifj. Dobay János urtól. -- Az előadások időközétt a zeneszakosztálytól ki, gyönyörkűdtetve a közönséget nagy előhaladást tett játékaival.

Igy élünk itt s töltjük kedélyesen az estéket. Ajánljuk közönségünk meleg pártfogásába e nemes célra törekvő egyletet, melynek legfőbb célja: oktatni, műveltséget terjeszteni, népünket, nemzetün-
ket emelni. Sorakozzék tehát mindenki, saját gyöngye erőnköz mértén járuljunk ez egylet elé, valamint szellemi gazdagodásához; értsük meg korunknak into szöszatát: „A műveltség szabadság!”

A p i s.

F e l e l e t ü l

a „Nemere” 17-ik számában hozzám intézett interpellációra.

Rosz indulatu léleklből kellett származni azon szavaknak, melyekkel „Egy tanító” engemet az orbai tanító-egylet gyűlése megtartására felszólít.

Nekem alapos okaim voltak arra, hogy a gyűlést eddig nem hívtam egybe, s csak tavasszal hívtam volna.

Mintán az egyletben van, -- ha csak egy is -- ki hozzám és rólam oly maliciózus indulattal tudott szólni: nem fogom összehívni s o h a, mert az egylet elnökségéről véglegesen lemondtam.

Kik az egylet tagjai közül velök együtt munkálkodásomért engemet becstültek, fogadják azért foró köszönetemet s baráti szíves üdvözetemet.

Zágon, 1877. március 15.

Demeter Sámuel.

Legujabb.

London, márc. 16. Az alsóházban Northcote elő-adta, hogy a kormány orosz javaslatot kapott, hogy csatlakozzék azon jegyzőkönyvhöz, mely a hatalmak nézeteit a kelet helyzetéről fogja előadni. A jegyző-könyv tervezete az orosz részről ajánlott alakban vasárnap adatott át Derbynek, s azóta a kabinet által tárgyalatuk. -- A kormány a kifejezések bizonyos módosítását ajánlotta, s ezen módosításokat Suvalov gróf nagykövethöz juttatta, ki most kormányu utasítá-sait várja. Fawcett kijelenti, hogy legközelebb a ház figyelmét, a Derby és Salisbury jegyzőkeiben található azon bizonyítékokra fogja irányozni, hogy a kormány nézete szerint a hatalmaknak van józok az európai béke érdekében kielégítő kezességeket követelni a jobb közigazgatásra.

Szentpétery, márc. 17. A hivatalos lap szerint a déli hadsereg egészségi állapota igen kielégítő.

Konstantinápoly, márc. 16. A montenegrói dele-gatusok választ várnak Cetinijéből, de a török ellen-javaslatok elfogadását lehetetlennek tartják.

KÖZGAZDASÁG

Az elősövény készítmódja.

Hogy egy 3--4 soros biztosan védő elősövényt előállíthassunk, ezt a következők módon kell vetni és előkészíteni.

Először is öszsel birtokunkat körülzántatjuk a lehető mélyen és a mennyiben ezen zántás a szeleken botlyagatlan földet hagy el, azt a óval kell felsátni. Meგრátványt nem árt, de nem okvetlenül szük-séges, mert ezen föld szele -- a megye melletti föld -- különben sincs kiélve. Igy felszántva, de elboroná-
latlanul marad ezen föld a jövő tavaszig azért, hogy a nagy hantok közéibe a téli nedvesség és levegő jobban bevehetvén magát, ezen felső földréteget megérlelje.

Tavasszal, de okvetlenül március utolján, újból felszántatjuk ezen földet és ugy marad májusig, a vetés idejéig, hogy ki ne száradjon. Ekkor következik a vetés ideje, ha lehet vetőgéppel, ha pedig nem, akkor zsinor mellett 50 centimeter (1 1/2) láb valamivel több) távolságu sorokban a leforrázott mag szivettetik.

A leforrázás ugy történik, hogy a magot rostára téve, azt egy nagy tál vagy dézza fölé helyezték és azután foró vízzel leöntvén, pokróccal betakarjuk, így azt mintegy 6--12 óra hosszat pároljuk, hogy az a meleg gőztől megdagadjon. Hideg vízben áztatni nem vezet célra, mert az ákácrag keményebb termé szettü lévén, meg nem dagad.

A vetést okvetlenül meleg időben kell tenni, mert már magammal történt, hogy a hideg földben ezen feldagadt mag mind elpukkant, megromlott. Jól felmelegedett földbe vetvén azonban a magot, az okvetlenül kikél oly sürűn, hogy még meg is kell ritkítani, de csak a jövő évben, mikor egyszerűmind a megmaradtakat egy tenyérnyire a föld felett vissza kell metszeni.

Már az első évben meg kell egyszer a teljes ki-elés után, június elején, másodsor július elején, de okvetlenül kánikula előtt kapálni, illetőleg feltölteni.

A második évben, vagy ha ugy tetszik, a harmadik évben tavasszal a közők felásatvány, vagy legalább mélyen felkapáltatván, a csemeték a gyökér koronája